

Grönare och rikare

RAPPORT FRÅN LIBERALA UNGDOMSFÖRBUNDET

Arbetsgruppen Grön tillväxt inom
projektet Plats för en ny generation

luf

LIBERALA
UNGDOMSFÖRBUNDET

plats för en
NY GENERATION

plats för en **NY GENERATION**

Svensk politik går alldeles för långsamt. Vi har en skattepolitik från 90-talet, en arbetsmarknadspolitik från 80-talet och en bostadspolitik från 70-talet. Samtidigt hemsöker gamla diskriminerande strukturer våra lagar och system än idag.

Det är den unga generationen som får betala priset för den föråldrade politiken. Arbetsmarknaden är stel och ungdomsarbetslösheten skyhög, medan bostadsköerna är decennielånga. Tillväxten avtar, klimatutsläppen ökar, lönegapet står still, och rasistiska attityder och intolerans blir allt mer accepterade. Högre utbildning och forskning förlorar i kvalitet, och det är de unga som får stå ut med den sjunkande utbildningspremien.

De politiker som skapat de här problemen slipper leva med konsekvenserna, men dagens unga växer upp i ett samhälle där möjligheter som tidigare generationer tagit för givna nu saknas. Friheten att forma sitt eget liv på sina egna villkor har blivit en fråga om generationstillhörighet.

För att bryta den politiska stagnationen har Liberala ungdomsförbundet tagit fram projektet "Plats för en ny generation" med fyra arbetsgrupper. Projektet ska samla unga liberaler kring en hoppfull vision och skapa den kraft som behövs för att genomföra de förändringar framtidens generationer kräver.

Liberala ungdomsförbundet är Liberalernas ungdomsförbund. Vi brinner för frihet, feminism och antirasism. Vi vill sprida liberala idéer för att skapa ett Sverige där alla individer har samma friheter, rättigheter och möjligheter. Den enskilda människan måste själv få styra sitt liv, fri från statliga pekpinnar.

SAMTLIGA ARBETSGRUPPER I PLATS FÖR EN NY GENERATION

- Riv trösklarna
- Krossa diskrimineringen
- Grön tillväxt
- Utbilda för framtiden

© Liberala ungdomsförbundet
OKTOBER 2025
www.luf.se
info@luf.se
Omslag: Martin Norrby
Sättning: Martin Norrby

Om Grön tillväxt

Viktor Karlsson

Sammanställare i Grön tillväxt. Tidigare ledamot av LUF:s förbundsstyrelse och klimat- och socialpolitisk talesperson.

Hedvig Lindgren

Ledamot av LUF:s förbundsstyrelse och talesperson för miljö- och kulturpolitik.

Thea Erlandsson

Vice förbundsordförande för LUF och politiskt sakkunnig för Liberalerna i riksdagen.

Axel Truedsson

Doktorand i biofysik och tidigare ledamot av LUF Uppsalas distriktsstyrelse.

Holger Lundberg

Ordförande för LUF Västmanland och gymnasiestudent.

Sammanfattning

Våra förfäder har blivit rika på planetens bekostnad. Nu är det upp till oss att fortsätta välståndresan på ett sätt som är schysst mot naturen. Ekonomin ska växa och utsläppen ska minska. Det kallas grön tillväxt.

För att lämna den fossila eran bakom oss måste politiken säkerställa att framtidens energikällor är fossilfria. Samtidigt behövs avregleringar som gör det lättare att köpa begagnade möbler, äta klimatsmart och investera i framtidens företag.

Denna rapport presenterar 12 reformer för att bryta med den linjeformade fos-silekonomin. Det handlar om järnvägar, gruvor och kapitalmarknader, men också vintagekläder, nya maträtter och levande stadskärnor.

Reformförslag

REFORM 1: FÖRBJUD FOSSILA BRÄNSLEN I EU SENAST 2040.

REFORM 2: ÖKA DEN EKONOMISKA INTEGRATIONEN I EU.

REFORM 3: NYA GRUVOR MED HÄNSYN TILL SAMISKA INTRESSEN.

REFORM 4: STÄLL MILJÖKRAV PÅ FAST FASHION-PLATTFORMAR.

REFORM 5: AVSKAFFA SECOND HAND-SKATTEN.

REFORM 6: ÅTERVINN MATSVINN.

REFORM 7: MER VÄG- OCH TRÄNGSELAGIFTER.

REFORM 8: BREDDAD FINANSIERING AV MALMBANAN.

REFORM 9: GEMENSAMT EUROPEISKT TÅGSYSTEM.

REFORM 10: TILLÅT NGT-GRÖDOR.

REFORM 11: TILLÅT LABBKÖTT.

REFORM 12: SLUTA SUBVENTIONERA EKOLOGISK ODLING.

Innehållsförteckning

OM PLATS FÖR EN NY GENERATION.....	1
OM GRÖN TILLVÄXT.....	3
SAMMANFATTNING.....	4
REFORMFÖRSLAG.....	4
BAKGRUND OCH INLEDNING.....	6
PROBLEMBESKRIVNING.....	7
VISION.....	7
GRÖN INDUSTRIOMSTÄLLNING.....	9
CIRKULÄR EKONOMI.....	12
INFRASTRUKTUR FÖR GRÖNA TRANSPORTER.....	15
FRAMTIDSINRIKTAT JORDBRUK.....	18
REFERENSER.....	22

The background of the slide is a complex, abstract pattern of wavy, organic lines in shades of green and white. The lines flow and curve across the entire frame, creating a sense of movement and depth. The central text is positioned within a white rectangular area that is part of this overall pattern.

Bakgrund och inledning

BAKGRUND

Den här rapporten har tagits fram inom ramen för Liberala ungdomsförbundets projekt ”Plats för en ny generation”. Rapporten är författad av arbetsgruppen Grön tillväxt. I gruppen ingår Thea Erlandsson, Viktor Karlsson, Hedvig Lindgren, Holger Lundberg och Axel Truedson. Syftet med projektet är att presentera politik för en ny generation i svensk politik, som kan drivas gentemot Liberalerna och under valrörelsen 2026, för att sedan kunna bli verklighet därefter.

Rapporten är självständigt skriven av rapportgruppen. Rapportgruppen vill särskilt tacka Malin Gisslén, Johanna Trapp, Martin Wadmark och Marit Widman för värdefulla inspel.

PROBLEMBESKRIVNING

Planeten mår inte bra. Sedan den industriella revolutionen har mängden koldioxid i atmosfären ökat med mer än 50 procent och den globala temperaturen har nått en kritisk nivå.¹ Dessa utsläpp av växthusgaser inskränker friheten genom att begränsa var man kan leva och bo, göra oss fattigare och driva människor på flykt. Parallellt med utfasningen av fossila bränslen behöver materialflöden bli mer cirkulära och en sjätte massutrotning av arter undvikas.

Klimatfrågan är en generationsfråga. Dagens unga föds på en planet som har förorenats av deras förfäder. Nu måste

yngre generationer hantera konsekvenserna av fossilekonomins århundraden. Samtidigt ska ingen tvingas till fattigdom i klimatets namn. Tvärtom är ekonomiskt välstånd en bärande del av en rättvis klimatomställning. Därför krävs en grön omställning som gör att vi kan bli rika även i framtiden. Det vi förordar är grön tillväxt – att människor blir rikare och bryter fossilberoendet på en och samma gång.

VISION

Liberala ungdomsförbundets spår är tydligt: kombinera en stark ekonomi med minskad påverkan på klimat och natur. Det är inget önsketänkande, utan en bestämdhet i att fortsätta den frikoppling som skett i Sverige och EU under flera årtionden.² Tre viktiga beståndsdelar i en sådan utveckling är elektrifiering, tjänstefiering och en mer cirkulär ekonomi.

För att finna framtidens gröna lösningar behövs innovation. Framtidens viktigaste idéer frodas när företag får konkurrera med varandra på fria marknader. Genom att låta privata investerare stå för risken uppstår ekonomiskt gångbara gröna innovationer utan att skattepengar sätts på spel. Statens ska säkerställa god infrastruktur och sätta ramar som gör att den mänskliga verksamheten håller sig inom de planetära gränserna. Resten sköts bäst av marknaden.

1 NASA (2025)

2 J. Grafström & C. Sandström (2024)

Det finns också många ålderdomliga lagar som står i vägen för grön tillväxt. Om 15 år kan den europeiska ekonomin vara cirkulär och helt fossilfri - men då behövs en upprensning bland de föråldrade lagarna. Det ska vara lätt att utveckla framtidens lösningar, investera, bygga, återvinna material och göra hållbara val.

Den unga generationen har fått ärva en förstörd planet och riskerar att bli fattigare än sina föräldrar. Men det finns hopp. Lösningen är en rättvis klimatomställning där fossila bränslen stannar i marken, material cirkulerar, naturen frodas och människor blir rikare.

The background of the entire page is composed of a complex, organic pattern of wavy, concentric lines in a vibrant green color against a white background. The lines flow and curve across the frame, creating a sense of movement and depth. The central text is positioned within a white rectangular area that is part of this overall pattern.

Grön industri- omställning

Den ekonomiska tillväxten i Sverige och EU har stagnerat. Hushållens köpkraft har urholkats och ätits upp av inflationen. Reallöneökningar har uteblivit och samtidigt har priserna på livsmedel och el stigit kraftigt.

Industrins elbehov i Sverige förväntas dubbla till år 2035, från dagens 48 TWh till mellan 114-130 TWh.³ I Europa spås en liknande utveckling. För att genomföra den omfattande gröna omställningen som krävs för att möta klimatkrisen, och elektrifiera såväl svensk som europeisk industri, behöver Sverige och EU utöka sin elproduktion drastiskt. I ljuset av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina 2022, och de efterföljande prisökningarna, är det särskilt relevant att göra EU mindre beroende av fossila bränslen, i synnerhet rysk gas.

Det kräver en politik som möjliggör för mer grön tillväxt och ökar investeringar i tekniker och företag som vill minska utsläppen. Gröna innovationer kräver tydliga spelregler, förenklade tillståndprocesser och framför allt en optimistisk framtidsanda där företagen vågar skjuta högt. Det förutsätter en öppenhet inför att många satsningar misslyckas, medan andra blir storslagna. Nedan följer tre antal reformförslag som syftar till att stimulera innovation och företagande för att lösa klimatkrisen.

REFORM 1:

För att ersätta det fossila med fossilfritt behövs tydliga spelregler. **Därför föreslår vi att förbjuda fossila bränslen i EU senast 2040.**

EU måste tydligare markera mot användningen av fossila bränslen och använda kraften i den integrerade inre marknaden för att påverka resten av världsekonomin att ställa om. EU:s klimatlagstiftning är ett första steg på vägen men det är nödvändigt att sätta tydliga spelregler för näringslivet och industrin – fossila bränslen har ingen framtid i EU. Det fossila måste ersättas med fossilfritt. Därför ska det också enbart vara lönsamt att investera i fossilfritt, men för att det ska få verklig genomslagskraft krävs mer än dagens politik. EU bör förbjuda fossila bränslen, inklusive torv, i unionen senast 2040.

REFORM 2:

Den gröna omställningen kräver stora mängder kapital. **Därför föreslår vi att öka den ekonomiska integrationen i EU.**

För att kunna finansiera den gröna omställningen behövs stora ekonomiska medel. Dessvärre är de europeiska kapitalmarknaderna fragmenterade och främst bankfinansierade. Bristen på gränsöverskridande kapital hämmar tillväxten i EU, och ytterligare investeringar i gröna bolag.⁴ Den ekonomiska

3 SKGS. (2025)

4 Löfmark (2024)

integrationen i EU måste öka. Därför bör EU:s kapitalmarknad fullbordas och utvecklas till en investerings- och sparandeunion.

Samtidigt som EU har svårt att mobilisera sitt ekonomiska kapital har såväl USA som Kina på olika sätt subventionerat sina gröna industrier i stor omfattning. Biden-administrationen införde det gröna stödprogrammet Inflation Reduction Act (IRA) och i Kina driver Xi Jinping en "Made in China"-politik som går ut på att enbart gynna inhemska företag. Den interventionistiska industripolitiken är en farlig väg att gå för EU. EU behöver öka sin gröna produktion inom unionens gränser, vilket istället kräver ett förbättrat näringslivsklimat.

Det betyder mindre byråkrati och färre regleringar – och gemensam upplåning.

REFORM 3:

I den svenska berggrunden finns fyndigheter av sällsynta jordartsmetaller som kan skapa stort värde i den gröna omställningen. **Därför föreslår vi att möjliggöra nya gruvor med hänsyn till samiska intressen.**

Sällsynta jordartsmetaller är väsentligt för att klara den gröna omställningen. EU importerar över 90 procent av sina sällsynta jordartsmetaller från Kina och hälften av sitt kobolt från Kina-ägda gruvor i Kongo.⁵ Beroendet av skurk-stater är problematiskt både säker-

hetspolitiskt och med hänseende till mänskliga rättigheter.

Samtidigt finns goda fyndigheter för sällsynta jordartsmetaller i Sverige.⁶ För att kunna nyttja dem bör det bli enklare att starta gruvor i Sverige. En knäckfråga för att det ska kunna realiseras är att finna en väg som gör att gruvbrytningen sker med respekt för minoriteters rättigheter. Genom dialog, ömsesidiga anpassningar och kompensation kan negativ påverkan minska samtidigt som samer ges inflytande. På längre sikt behövs en slutgiltig lösning med tydligt definierade markrättigheter.

5 EPRS (2022)

6 SGU (2025)

The background of the page is a vibrant green and white abstract pattern. It consists of numerous wavy, concentric lines that create a sense of depth and movement, resembling a topographical map or a stylized wood grain. The lines are thick and clearly defined against the white background.

Cirkulär ekonomi

Sverige är fast i en linjär ekonomi där vi producerar, konsumerar och slänger i en takt som varken är hållbar eller ekonomiskt smart. Det är i många fall lättare att köpa nytt än att reparera och återbrukade produkter har svårt att konkurrera. Samtidigt tillåts miljö- och hälsofarligt skräp från plattformar som Shein och Temu dumpas på den europeiska marknaden utan kontroller.

För att bryta det här mönstret behövs politik som gör det lätt att vara cirkulär. Nedan presenteras tre reformer som kan hjälpa den cirkulära ekonomin genom att avskaffa onödiga pekpinningar och paragrafer.

REFORM 4:

Kläder ska vara hållbara och ofarliga. **Därför föreslår vi att krav ska ställas på fast fashion-plattformar.**

Dagens krav på klädproducenter är för svagt och för ojämnt. Svenska företag behöver hålla höga standarder medan miljö- och hälsofarliga produkter från Asien kan översvämma marknaden. Företag som Temu och Shein tjänar på att producera så billigt som möjligt, utan att behöva ta ansvar för vad som händer med kläderna efter att de slitits ut på rekordtid eller visat sig innehålla farliga kemikalier.

Det snedvrider konkurrensen och underminerar seriösa aktörer. Därför behöver vi omklassificera plattformar som Temu och Shein från "förmedlare"

till ekonomiska aktörer enligt EU:s marknadslagstiftning. Det innebär att de blir juridiskt ansvariga för alla varor som säljs på deras plattform, även om det är tredjepartssäljare som skickar produkterna. Det är samma ansvar som europeiska importörer har.

REFORM 5:

Det ska vara enkelt och skattefritt att återbruka. **Därför föreslår vi att second-hand skatten ska avskaffas.**

Sveriges klädmarknad ska bli mer cirkulär. Ett led i detta är ökad textilåtervinning. För att underlätta textilåtervinning och undvika kommunala klädberg behöver ett producentansvar för kläder implementeras snabbt.⁷ Men den ännu större frågan är hur det kan bli lättare att sälja vidare kläder på marknaden.

Återbruk ska premieras och inte kompliceras. Man ska kunna sälja sina kläder vidare för att utöka livslängden och detta utan att staten kompliceras för privatpersoner. Därför borde privatpersoners försäljning av begagnade varor – till exempel via loppis, Tradera eller Sellpy – undantas från både beskattning och rapporteringsplikt.⁸ Regelverket behöver ändras så att plattformar inte tvingas skicka kontrolluppgifter till Skatteverket för privatpersoners småskaliga försäljning.

7 SOU 2020:72

8 Se Skatteverket (2025)

REFORM 6:

Petiga regler ska inte tvinga företag att slänga ätbar mat. **Därför föreslår vi att matsvinn ska återvinnas.**

Matsvinn är ett av våra största resurs-slöserier, men istället för att underlätta återbruk av mat gör reglerna det svårare. Restauranger slänger rekordmycket mat⁹, skatteregler gör donationer krångliga¹⁰ och livsmedelslagen prioriterar ofta förbud framför lösningar.¹¹

Nu behövs ett samlat krafttag som minskar matsvinnet genom att röja upp i den överdrivet krångliga livsmedelsbyråkratin. Det handlar om att ändra livsmedelslagen så att donationer prioriteras och att skattebefria livsmedelsdonationer. Den mat som faktiskt är för dålig för att äta bör kunna återvinnas till biogas eller djurfoder utan dagens juridiska hinder.¹²

9 IVL Svenska Miljöinstitutet (2024)

10 SOU 2025:30

11 Livsmedelsverket (2024)

12 Se exempelvis 15 kap. 24 § miljöbalken

The background of the entire page is composed of a complex, organic pattern of wavy, flowing lines. These lines are primarily green, with varying shades from a vibrant lime green to a slightly darker forest green. They are set against a white background, creating a high-contrast, textured effect. The lines flow horizontally across the top and bottom sections, with some vertical undulations in the lower half, giving the overall appearance of a stylized, natural landscape or perhaps a topographical map rendered in a fluid, abstract manner.

Infrastruktur för gröna transporter

Sveriges infrastruktur står inför stora utmaningar, och dessa är långt ifrån unika. I hela Europa syns en tydlig trend med underinvesteringar, fragmenterade transportsystem och ett fortsatt tungt beroende av vägtransporter. Detta försvårar inte bara klimatomställningen utan begränsar också möjligheterna till effektiv handel och rörlighet över nationsgränserna inom EU.

I Sverige är bristerna särskilt påtagliga. Järnvägsnätet är hårt belastat, underhållsskulden växer och viktiga stråk för gods och persontrafik lider av kapacitetsproblem. I norra Sverige utgör Malmbanan en flaskhals för industrins framväxt. Samtidigt satsas det mångmiljonbelopp på industrier i norra Sverige som begränsas av uteblivna infrastruktursatsningar. I landets större städer trängs biltrafik, kollektivtrafik och cyklisterna i otillräckliga trafiklösningar och samtidigt växer pressen att minska utsläppen.

EU har satt upp ambitiösa klimatmål och transportsektorn är en av de största utmaningarna. Trots det kvarstår vägtransporter som dominerande både för gods och persontrafik, med höga utsläpp. Utbyggnaden av järnvägar, elektrifiering och en mer hållbar trafikpolitik går för långsamt och bristen på samordning mellan medlemsländerna gör att Europa som helhet riskerar att tappa tempo i omställningen.

REFORM 7:

Transportinfrastrukturen borde i högre

utsträckning betalas av de som sliter på vägarna och förorenar luften i städerna. **Därför föreslår vi fler och högre väg- och trängselavgifter.**

Bilen har blivit ett hinder för levande städer. Den tränger undan människor, tar plats som kunde användas till uteserveringar, mötesplatser och butiker och gör stadskärnor mindre tillgängliga för dem som faktiskt skapar liv där.

Samtidigt kostar vägslitage och biltrafik samhället över 57 miljarder kronor varje år. Men dagens avgiftssystem är otidsenligt. Ett exempel är fordonsskatten, som till stor del baseras på bilens vikt och koldioxidutsläpp vid tillverkning, inte på hur mycket den körs eller var. En bil som rullar varje dag i stadskärnan betalar inte nödvändigtvis mer än det som mest står still på landet. Det leder till mer trängsel, mer utsläpp och sämre förutsättningar för näringsidkare.

Samtidigt visar städer som London och New York att färre bilar kan ge mer handel. När biltrafiken minskar växer det lokala näringslivet, omsättningen ökar och stadens gator fylls av människor i stället för motorer.

En rättvis vägavgift som utgår från körsträcka och geografisk belastning skulle kunna förändra detta. Den skulle inte bara minska utsläppen och skapa bättre flöden, den skulle också ge våra stadskärnor möjlighet att blomstra igen. För klimatet, för näringslivet och för människorna som lever där.

REFORM 8:

Malbanan är en strategiskt viktig transportlänk för den gröna omställningen. **Därför föreslår vi att finansieringen av Malbanan ska breddas.**

Malbanan är en kritisk transportlänk för Europas industri, särskilt för leveranser av järnmalm och kritiska mineraler från Sverige till världsmarknaden. I dagsläget är järnvägen hårt belastad, enkelspårig och i behov av omfattande underhåll, vilket har lett till återkommande förseningar, urspårningar och kapacitetsbrist. Följande störningar har redan resulterat i produktionsminskningar hos LKAB och medfört hela 7,6 miljarder (konservativt räknat) i kostnader under 2024.

Denna instabila situation riskerar att få långtgående konsekvenser för Europas konkurrenskraft och speciellt den gröna omställningen. Bristande transportkapacitet leder till råvarubrist, ökade kostnader och ett ökat beroende av importerade resurser från tredje land, vilket motverkar EU:s strategi enligt Critical Raw Materials Act. För att möjliggöra hållbar och stabil råvaruförsörjning krävs därför en utbyggnad och modernisering av den Botniska korridoren som omfattar Malbanan. Finansiering av Malbanan kan möjliggöras genom mer Offentlig-Privat Samverkan (OPS) och målinriktat arbete mot att söka CEF-finansiering och utökad finansiering för militärt användande.

REFORM 9:

Det ska vara smidigt att resa med tåg. **Därför föreslår vi ett gemensamt europeiskt tågssystem.**

Dagens splittrade biljettsystem och olika tekniska lösningar i kollektivtrafiken skapar stora hinder för resenärer och företag, både inom Sverige och i hela EU. Varje region eller land har ofta sina egna biljettsystem, signalsystem och bokningsplattformar, vilket gör det krångligt att resa över gränser och minskar kollektivtrafikens konkurrenskraft. För att skapa en smidigare och mer attraktiv kollektivtrafik krävs ett gemensamt europeiskt tågssystem, där både biljettsystem och signalsystem är harmoniserade. Med ett enhetligt bokningssystem – där du kan köpa en biljett för hela resan, oavsett om du reser från Malmö till Madrid eller mellan småorter i Sverige – skulle trösklarna för resenärer minska drastiskt.

Samtidigt möjliggör ett gemensamt signalsystem, som ERTMS, att tåg kan köra obehindrat över nationsgränser och att trafiken kan optimeras i realtid med hjälp av avancerad teknik. Detta innebär att tåg kan justeras under körning för att undvika förseningar och maximera kapaciteten på spåren. Genom EU:s TEN-T-satsning byggs nu stomnätkorridorer som kopplar samman Europas viktigaste städer och regioner, med fokus på digitalisering och hållbarhet. Om privata aktörer inkluderas i större utsträckning och ges tillgång till dessa gemensamma system,

kan marknaden öppnas upp för nya innovativa tjänster och fler biljettlösningar. Resultatet blir en kollektivtrafik som är konkurrenskraftig, flexibel och användarvänlig – där teknik och samarbete mellan länder och aktörer står i centrum för framtidens resande.

The background of the entire page is composed of a complex, abstract pattern of wavy, organic lines. The lines are primarily green, with varying shades from a bright lime green to a slightly darker forest green. These lines are set against a white background, creating a high-contrast, textured effect. The lines flow and curve across the page, creating a sense of movement and depth. The overall aesthetic is modern and organic, reminiscent of topographical maps or natural patterns like wood grain or water ripples.

Framtidsinriktat jordbruk

Koldioxidutsläppen från jordbruket har stått nästan helt still i tjugo år, under en period när Sveriges växthusgasutsläpp har minskat med mer än en tredjedel. Nu behöver politiken möjliggöra en teknikoptimistisk klimatomställning i jordbrukssektorn.

REFORM 10:

Nya genmodifierade grödor har stor potential att minska jordbrukssektorns utsläpp. **Därför föreslår vi att NGT-grödor ska tillåtas.**

EU tar just nu viktiga steg för att tillåta genmodifierade grödor med mindre förändringar, så kallade NGT1-grödor. Det är utmärkt och ger växtförädlare möjligheten att använda precisa och effektiva metoder såsom CRISPR för att uppnå sådant som med nuvarande regelverk kan ta decennier av att slumpmässigt mutera och korsa grödor.

Men den nya gentekniken ger även möjlighet att åstadkomma sådant som är omöjligt med traditionell växtförädling. Det är till exempel möjligt att föra in gener från bakterier som kan göra växten naturligt resistent mot skadedjur vilket ger bättre skördar och minskar behovet av växtskyddsmedel. Men för att öppna upp all den potentialen och inte bara snabba på utvecklingen utan uppnå tidigare omöjliga saker så krävs det att EU även gör det betydligt lättare att utveckla och sälja sådana så kallade NGT2-grödor.

Sverige behöver stå upp för en regle-

ring av "NGT" som omfattar dess potential. Ställ inte krav på överdriven märkning och spårbarhet och skapa reella förutsättningar för att grödor med större förändringar (NGT 2) faktiskt kan tillåtas i EU.

REFORM 11:

När ny teknik möjliggör hållbara livsmedel ska inte politiken stå i vägen. **Därför föreslår vi att labbkött ska tillåtas.**

En viktig väg framåt för hållbara livsmedel kommer inte bara vara att producera mat på ett hållbart sätt, utan också att äta helt nya saker. Här måste EU göra det lättare att få sälja nya livsmedel. Kanske insekter eller protein som producerats genom precisionsfermentering. Det är rimligt att kontrollera att mat är säker för människor och natur men annan kontroll kan faktiskt lämnas åt konsumenten.

Mat är förhoppningsvis mer än bara säkert att äta. Det ger förhoppningsvis näring, det är förhoppningsvis gott, det kanske till och med kan uppbringa minnen av en solig dag på Sicilien. Men EU borde hålla sig borta från att reglera precis hur god och näringsrik och nostalgisk mat är. Vissa länder verkar tycka att EU ska reglera även allt detta. I sin iver att skydda den kulturella och ekonomiska betydelsen av köttproducenter försöker till exempel Frankrike och Italien förbjuda "labbkött". De har köttprodukter som de med rätta är stolta över och vill skydda. Men om dessa är

så exceptionella och bär på en sådan tradition så bör de nog vara trygga i att många konsumenterna kommer sträcka sig efter den ursprungsmärkta parmascinkan framför den, kanske lite billigare skinkan, som odlats fram i ett labb. EU bör göra det lättare att få godkännande för nya livsmedel och bör inte förbjuda försäljningen av så kallat labbkött.

REFORM 12:

Livsmedelspolitiken ska grundas på vetenskapliga mål och metoder. **Därför föreslår vi att ekologisk odling ska sluta subventioneras.**

Ekologisk odling förbjuder möjligheten till en massa teknik och möjlig innovation. Se till exempel Bovaer som kan minska kossors metanutsläpp,¹³ men som är förbjudet i ekologisk odling.¹⁴ Eller förbudet mot syntetiska aminosyror som kan ersätta fiskmjöl i konventionellt hönsfoder.¹⁵ Dessutom förbjuder det all form av GMO, vilket inte har spelat så stor roll i EU så här långt, men förhoppningsvis gör det i framtiden. Alla dessa förbud medför betydligt mindre avkastning, vilket betyder att det krävs mer mark för att producera samma mängd produkt.

I slutändan betyder det att räknat på avkastningen så är påverkan på klimat och miljö densamma för ekologisk och

konventionell odling, men ekologisk odling kräver mer mark.^{16 17} Mark som hade kunnat användas till annat, typ en äng, eller en skog. Trots detta har Sverige och EU ambitiösa mål om ekologisk odling. Sverige har som mål att 30% av odlingsmark ska vara ekologisk, något ambitiösare än EU:s mål på 25%. För att uppnå detta delar man ut stora subventioner för att kompensera bönder för den lägre intäkt som den minskade avkastningen innebär.

Ta bort EU:s och Sveriges mål om ekologisk odling och byt ut stöd till ekologisk odling mot stöd till vetenskapligt grundade metoder som kan hjälpa oss nå hållbarhetsmål och försörjningstrygghet.

13 Jordbruksverket (2024)

14 KRAV (2024)

15 Jordbruksverket (2025)

16 Hashemi et al. (2024)

17 B. Landquist, M. Nordborg & S. Hornborg (2016)

Avslutning

Snart är den fossila eran över. Med nya lösningar kommer vi att kunna leva grönare och rikare liv än våra föräldrar. Kanske är framtiden labbkött, second hand-kläder och elbilar med svenska metaller. Kanske är lösningen något helt annat. Oavsett behövs en ambitiös miljö- och klimatpolitik som inte fastnar i gamla lagar utan blickar framåt.

Referenser

EPRS. (2022). Securing the EU's supply of critical raw materials. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/733586/EPRS_ATA\(2022\)733586_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/733586/EPRS_ATA(2022)733586_EN.pdf)

Grafström, J., & Sandström, C. (2024). Mer för mindre? Tillväxt och hållbarhet i EU. Stockholm: Ratio. <https://ratio.se/publikationer/mer-for-mindre-tillvaxt-och-hallbarhet-i-eu>

Hashemi, F., Mogensen, L., van der Werf, H.M.G. et al. Organic food has lower environmental impacts per area unit and similar climate impacts per mass unit compared to conventional. *Commun Earth Environ* 5, 250 (2024). <https://doi.org/10.1038/s43247-024-01415-6>

IVL Svenska Miljöinstitutet. (2024). <https://www.ivl.se/press/pressmeddelanden/2024-12-11-matsvinn-net-okar-hos-restauranger.html>

Jordbruksverket. (2024). Tillverka foder. <https://jordbruksverket.se/djur/foder-och-produkter-fran-djur/foder/tillverka-foder> (Hämtat 2025-08-02).

Jordbruksverket. (2025). Ekologiska fjäderfän. <https://jordbruksverket.se/djur/lantbruksdjur-och-hastar/fjaderfan/ekologiska-fjaderfan> (Hämtat 2025-08-02).

KRAV. (2024). Fodertillskott för metanreduktion hos idisslare. [\[tanreduktion-hos-idisslare/\]\(https://www.krav.se/aktuellt/fodertillskott-for-metanreduktion-hos-idisslare/\) \(Hämtat 2025-08-02\).](https://www.krav.se/aktuellt/fodertillskott-for-me-</p></div><div data-bbox=)

Landquist B., Nordborg M. och Hornborg S. Litteraturstudie av miljöpåverkan från konventionellt och ekologiskt producerade livsmedel (Livsmedelsverket, 2016) <https://www.livsmedelsverket.se/globalassets/publikationsdatabas/rapporter/2016/miljopaverkan-fran-konventionellt-och-ekologiskt-producerade-livsmedel-nr-2-2016.pdf>

Livsmedelsverket. (2024). Livsmedelsdonationer. <https://kontrollwiki.livsmedelsverket.se/artikel/720/livsmedelsdonationer>

Löfmark, M. (2024). Kapitalmarknadsunionen: väger behoven tyngre än motståndet? <https://sieps.se/publikationer/2024/kapitalmarknadsunionen-va-ger-behoven-tyngre-an-motstandet/>

NASA. (2025). Carbon Dioxide. <https://climate.nasa.gov/vital-signs/carbon-dioxide/?intent=121>

SGU. (2025). Sällsynta jordartsmetaller. <https://www.sgu.se/om-geologi/mineral/sallsynta-jordartsmetaller/>

Skatteverket. (2025). Sälja och hyra ut på nätet. <https://skatteverket.se/privat/skatter/arbeteochinkomst/in-komster/saljaochhyrautpanatet.4.48cf-d212185efbb440b62ba.html>

SKGS. (2025). Industrins elbehov till 2035 - en kartläggning 2025. <https://www.skgs.se/om-oss/nyheter/industrins-elbehov-till-2035-en-kartlaggning-2025>

skgs.org/app/uploads/2025/05/SKGS_
ELBEHOV_MAJ_2025_WEB.pdf

SOU 2025:30. Enklare mervärdesskat-
tereregler vid försäljning av begagnade
varor och donation av livsmedel. [https://
www.regeringen.se/rattsliga-dokument/
statens-offentliga-utredningar/2025/03/
sou-202530/](https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/03/sou-202530/)

SOU 2020:72. Producentansvar för tex-
til – en del av den cirkulära ekonomin.
[https://www.regeringen.se/rattsliga-do-
kument/statens-offentliga-utredning-
ar/2020/12/sou-202072/](https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2020/12/sou-202072/)

**LIBERALA
UNGDOMSFÖRBUNDET**